

Kako je srpski đeneral ušao u istoriju

U Srbiji se obeležava 3. decembar, dan kada je 1914. godine otpočela kontraofanziva srpske vojske u sklopu čuvene Kolubarske bitke. Ona se u svim vojnim školama u svetu izučava kao jedinstven primer genijalne vojne strategije đenerala Živojina Mišića, komandanta Prve armije Vojske Kraljevine Srbije.

Živojin Mišić sa odlikovanjima

U danima kada je svet očekivao potpuni slom Prve armije srpske vojske koja se suprotstavila daleko nadmoćnijoj austrougarskoj soldateski pod komandom Oskara Poćoreka, Prva armija je nakon samo tri-četiri dana odmora i reorganizacije krenula u neočekivanu kontraofanzivu i do nogu potukla armiju crno-žute monarhije.

Odluku da 28. novembra 1914. godine privremeno povuče delove Prve armije sa linije fronta na Suvoboru, gde je trpela velike gubitke, ali i odluku da već 3. decembra krene u kontranapad, đeneral Živojin Mišić doneo je u zgradi Okružnog načelstva u Gornjem Milanovcu, odakle je komandovao ratnim operacijama na ovom delu fronta.

Odluka đenerala Mišića, koja se kasnije pokazala istorijskom, u prvom trenutku nije naišla na odobravanje Vrhovne komande srpske vojske, a posebno vojvode Radomira Putnika, načelnika štaba, o čemu svedoči neprijatan telefonski razgovor između đenerala Mišića i vojvode Putnika obavljen u večernjim satima 28. novembra 1914. godine. Razgovor je trajao nešto više od sat i po i okončan je posle ponoći.

Spor Mišića i Putnika o povlačenju srpske vojske pribeležio je major Svetislav Milosavljević i po tom zapisu, o kojem se dugo ništa nije znalo, razgovor se odvijao ovako:

- Gospodine vojvodo, povlačim trupe zapadno od Gornjeg Milanovca na Lipe-Mramor-Šarani
- govori Mišić na telefonu vojvodi Putniku.

Načelnik štaba, Putnik, veoma ljut:

- Jeste li zdravi i pri svesti?

- Jesam, fala Bogu.

- Kako smete to da radite? Ko vas je ovlastio da se kockate sa sudbinom Srbije?

- Moja savest. Činim sve što je potrebno za spas Armije i dobro Otadžbine.

Načelnik Putnik ga podseća na poslednju naredbu Vrhovne komande i dodaje:

- To ne smete nipošto činiti!

Vojvoda Živojin Mišić na položaju

- To ja moram raditi, jer mi diktiraju prilike. Hoću da dovedem u red svoju armiju i da je spremim za napad!

Vojvoda Putnik je zapretio đeneralu:

- Ja ću vas na sud

- To možete - odgovori Mišić. - Možete me i smeniti, ali moje divizije ne možete zadržati od pokreta, niti mene odvratiti od ove odluke. Za sve što radim primam na sebe punu odgovornost.

Ton Putnikovog govora postaje blaži:

- Pa, znate li nove položaje?

- Do iscrpnih detalja. Bar nekoliko dana i noći da naš vojnik ne vidi Švabu, da ga ne čuje, da zaspi u miru i tišini. Da se najede, okrepi, ogreje. Da može da potrči uzbrdo.

- Još činjenica, Mišiću, još!

Trg u Gornjem Milanovcu gde se postrojava srpska vojska

- Pobićće onaj ko brže mogao da istrči na ćuvik i duže da maršira, duže da ostane na snegu. A to će biti Prva armija, jamčim vam glavom!

- Velik je to rizik, moj Mišiću, rizik posle koga sledi predaja. Odmah povucite naređenje o povlačenju!

- To ne mogu da učinim. Ne mogu, niti hoću - bio je kategoričan đeneral Mišić, nakon čega je prekinuta veza.

Posle desetak minuta, telefonski razgovor je nastavljen pretnjama vojvode Putnika:

- Vi imate da slušate naredbe Vrhovne komande!

Mišić se naljutio i opsovao nešto, pa je nastavio:

- Neću, u ovom času, nikoga da slušam, kad radim posao za koji snosim odgovornost. Naredio sam povlačenje i ostajem pri tome. Dajte komandu kome hoćete: ali, dokle ja komandujem Armijom, ima da bude kako ja mislim da je najbolje za ovu zemlju - bio je izričit đeneral Mišić.

Nakon ovog razgovora, vojvoda Putnik je prihvatio da izda naredbu o privremenom povlačenju Prve armije, a već posle nekoliko dana, 3. decembra 1914. godine, đeneral Živojin Mišić je izdao naredbu o Rudničkoj ofanzivi srpske vojske koja je proterala austrougarsku armiju preko Drine.

U ovoj ratnoj operaciji koja se smatra jednom od najbriljantnijih u Prvom svetskom ratu, srpska vojska je zadobila veliko poštovanje, đeneralu Mišiću je dodeljeno zvanje vojvode, a njegov protivnik Oskar Poćorek je smenjen i na njegovo mesto je postavljen nemački feldmaršal August fon Makenzen.

Počasni građanin

Za herojska dela iskazana tokom borbi u okolini Gornje Milanovca, gde je bio smešten štab Prve armije, rukovodstvo opštine grada je đenerala Živojina Mišića proglasilo počasnim građaninom Gornjeg Milanovca. Đeneral Mišić se obratio svojim vojnicima ističući da je to priznanje ujedno i priznanje junacima Prve armije.

Spomen-bista se nalazi ispred zgrade Okružnog načelstva

Počast junacima

Kad je austrougarska vojska poražena na ceru i Kolubari, nemački car Viljem III je rekao: "Učiniću čast Srbima, jer ću na njih poslati jednog Fon Makenzena". August fon Makenzen u jesen 1915. preuzima komandu nad združenim nemačko-austrijskim snagama na srpskom frontu. Pošto je osvojio Beograd, Makenzen naređuje da se svi srpski branioci sahrane uz najveće vojne počasti. Na spomeniku,

koji i danas stoji nad masovnom grobnicom u Topčideru, stoji uklesano na nemačkom i srpskom jeziku: "Ovde počivaju srpski junaci."

Tri fronta

Kolubarska ili Suvoborska bitka jedna je od najvećih i najznačajnijih između vojske Kraljevine Srbije i Austrougarske u Prvom svetskom ratu. Vođena je 30 dana na frontu od 200 kilometara. Okončana je uspešnom protivofanzivom i pobedom srpske armije protiv brojnije i bolje opremljene austrougarske vojske u trenutku kada je ceo svet očekivao vesti o kapitulaciji Kraljevine Srbije. Najveći značaj Kolubarske bitke ogleda se u tome što Austrougarska nije uspela sama da uništi Kraljevinu Srbiju zbog čega su Centralne sile i tokom 1915. godine primorane da se bore na tri fronta, a Nemačka je bila primorana da pošalje pomoć u ljudstvu na Balkanski front, čime su oslabljene njene snage na preostala dva fronta.